

Vergaderjaar 2021–2022

32 011

Tabaksbeleid

Nr. 94

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 maart 2022

Met deze brief informeer ik u over de resultaten van het toezicht in 2021 door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (hierna: NVWA) op de naleving van het rookverbod en de leeftijdsgrens voor het kopen van rookwaren. De factsheets met deze resultaten vindt u bij deze brief¹. Daarnaast ontvangt u de NVWA-factsheet «Neutrale verpakkingen sigaretten en shag»². Verder deel ik met deze brief de monitor «Onderzoek rookverbod openbare gebouwen en werkplekken 2021» van onderzoeksbureau Breuer&Intraval en het onderzoeksrapport van het Mulier Instituut over de rookvrije onderwijsterreinen in 2021³.

Inspectieresultaten rookverbod 2021

De NVWA houdt toezicht op het rookverbod zowel door risicogerichte inspecties als door voedselveiligheidsinspecties in de horeca en andere levensmiddelenbedrijven waarbij de naleving van het rookverbod additioneel wordt gecontroleerd. Risicogerichte inspecties worden uitgevoerd in sectoren waar de naleving achterblijft zoals cafés en discotheken. Meldingen en tips kunnen ook aanleiding geven tot risicogerichte inspecties. Net als vorig jaar zijn er als gevolg van COVID-19 en de daarmee gepaard gaande maatregelen minder risicogerichte inspecties uitgevoerd. Er zijn in 2021 bij horecabedrijven 807 risicogerichte inspecties uitgevoerd. Daarbij zijn er in totaal 134 (17%) maatregelen opgelegd. Daarnaast is bij 15.114 horecabedrijven de naleving van het rookverbod additioneel gecontroleerd. Bij deze inspecties zijn 108 (1%) maatregelen opgelegd. Ook andere bedrijven dan horecabedrijven zijn gecontroleerd. Dit vanwege een melding of omdat er tijdens een inspectie met een andere aanleiding een overtreding van het rookverbod werd waargenomen. Bij deze 266 inspecties zijn 63 (24%) maatregelen

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

opgelegd. Per 1 januari 2022 mogen er in bedrijven geen rookruimtes meer in gebruik zijn (voor de horeca en (semi)publieke gebouwen gold dit al). Dit zal voor de NVWA in 2022 een aandachtspunt zijn.

Inspectieresultaten leeftijdsgrens rookwaren 2021

Twee derde van de huidige rokers is begonnen met roken voor zijn of haar 18e jaar⁴. Naleving van de leeftijdsgrens is daarom van het grootste belang. De NVWA controleert bij verkooppunten of de verkopers van rookwaren waaronder ook e-sigaretten zich houden aan de leeftijdsgrens. De NVWA gebruikt hierbij de observatiemethode en sinds 2020 ook de testkoopmethode. Bij deze laatste methode zet de NVWA testkopers in bij risicobedrijven voor aankoop van rookwaren. In 2021 zijn 1.635 risicogerichte testkoopinspecties uitgevoerd waarbij 617 (38%) maatregelen zijn opgelegd. Het maatregelpercentage was het hoogst bij de kleine supermarkten (52%) en horeca (50% – met name cafetaria's) en het laagst bij de ketensupermarkten (25%). Daarnaast zijn er in 2021 3.469 observatie-inspecties uitgevoerd. Daarbij zijn 329 kooppogingen waargenomen waarbij 69 (21%) maatregelen zijn opgelegd.

Neutrale verpakkingen sigaretten en shag

Sinds oktober 2021 mogen sigaretten en shag alleen nog in neutrale verpakkingen worden verkocht. De NVWA heeft in het laatste kwartaal van 2021 risicogericht gecontroleerd of verkooppunten zich hieraan houden. Er zijn in totaal 238 controles uitgevoerd bij verkooppunten waarbij ook op dit punt additioneel is gecontroleerd. Bij 21 (9%) bedrijven is een overtreding vastgesteld waartegen is opgetreden met een boete.

Neutrale verpakkingen zijn ingevoerd als uitvloeisel van het Nationaal Preventieakkoord⁵. Onderzoek wijst namelijk uit dat zowel volwassenen als jongeren neutrale verpakkingen minder aantrekkelijk vinden. Het bewustzijn van de schadelijkheid van het roken wordt tevens vergroot en er zijn aanwijzingen dat neutrale verpakkingen bijdragen aan minder roken en aan stoppogingen⁶.

Onderzoek rookverbod openbare gebouwen en werkplekken

Onderzoeksbureau Breuer&Intraval heeft in opdracht van de NVWA in 2021 de naleving van het rookverbod binnen verschillende bedrijfstakken onderzocht. In totaal hebben 816 bedrijven verdeeld over negen sectoren een online vragenlijst ingevuld over het binnen hun bedrijf ingevoerde rookverbod. De sector «reparatie en handel» scoort significant hoger ten opzichte van het totaal terwijl de sectoren «bouwnijverheid» en «vervoer, opslag & communicatie» significant lager scoren. De meerderheid van de bedrijven zegt geen knelpunten te ervaren bij de handhaving van het rookverbod binnen het bedrijf zelf. Gemelde knelpunten betreffen vooral beperkt draagvlak onder het personeel en geen verantwoordelijkheid nemen voor het handhaven van het rookverbod. Bedrijven geven aan dat het personeel over het algemeen (70%) de handhaving redelijk vindt. Bij bedrijven binnen de sector «vervoer, opslag en communicatie» vindt slechts 59% van het personeel de handhaving van het rookverbod redelijk.

⁴ Trimbos-instituut 2017. Kinderen en roken – een aantal feiten op een rij. Beschikbaar via <https://www.trimbos.nl/docs/af1358-roken-een-aantal-feiten-op-een-rij.pdf>.

⁵ Kamerstuk 32 793, nr. 339.

⁶ Trimbos-instituut 2019. Factsheet Generieke tabaksverpakkingen. Beschikbaar via 209baee8-0a3a-43e4-a90d-a4b8bbb99bd8.pdf (trimbos.nl).

Rookvrije onderwijsterreinen

Rokers die jong beginnen, roken gemiddeld meer sigaretten per dag en hebben meer moeite om te stoppen. Hoe jonger iemand begint, hoe groter de kans dat hij of zij op latere leeftijd blijft roken. Er is gebleken dat veel jongeren beginnen met roken op het onderwijsterrein, daarom is het belangrijk dat deze terreinen rookvrij zijn. Daarnaast wordt zo de norm versterkt dat roken niet normaal is. Het rookverbod voor onderwijsterreinen is op 1 augustus 2020 van kracht geworden voor alle onderwijsvormen. Dat betekent dat er op het gehele terrein niet gerookt mag worden. De onderwijsinstellingen zijn verplicht het rookverbod in te stellen, aan te duiden en te handhaven. Om onderwijsinstellingen te ondersteunen in het rookvrij maken van hun onderwijsterreinen is een landelijke campagne gelanceerd. De NVWA houdt toezicht op de naleving van het rookverbod.

In 2015, 2016, 2018 en 2020 heeft het Mulier Instituut onderzoek gedaan naar de stand van zaken van de rookvrije onderwijsterreinen en in 2021 is dit onderzoek voor de laatste maal herhaald. Net als in 2020 zijn vrijwel alle onderwijsterreinen (gedeeltelijk) rookvrij. Het primair onderwijs was in 2020 al vrijwel geheel rookvrij, daarom is dat onderwijstype niet meegenomen in het vervolgonderzoek. In plaats daarvan is verder uitgevraagd wat de beweegredenen zijn van andere onderwijsinstellingen om (nog) niet rookvrij te zijn. In het voortgezet onderwijs is net als het jaar ervoor 97% van de instellingen geheel rookvrij. In het mbo is met 94% een vergelijkbaar hoog percentage van de onderwijsinstellingen geheel rookvrij. Ook het overgrote deel van de hogeronderwijsinstellingen is rookvrij, hoewel een aantal instellingen ook aangeeft nog knelpunten te ervaren in het rookvrij maken van hun terrein. Een overzicht van de resultaten in 2018, 2020 en 2021 is hieronder weergegeven.

Onderwijstype	Geheel rookvrij			Gedeeltelijk rookvrij			Niet rookvrij		
	2018	2020	2021	2018	2020	2021	2018	2020	2021
Primair onderwijs	80%	98%		16%	2%		4%	–	–
Voortgezet onderwijs	62%	97%	97%	37%	3%	3%	1%	–	–
Middelbaar beroepsonderwijs	14%	95%	94%	80%	4%	5%	6%	1%	1%
Hoger beroepsonderwijs		92%	88%		8%	12%		–	–
Wetenschappelijk onderwijs		93%	92%		7%	8%		–	–

Onderwijsinstellingen geven aan dat er meer draagvlak is voor het rookvrij maken van de terreinen wanneer dit in breder gezondheidsperspectief wordt gebracht. Tegelijkertijd blijkt dat voor mbo-, hbo- en wo-instellingen de wettelijke verplichting ook een belangrijke reden is om een rookvrij onderwijsterrein in te stellen. Respondenten geven aan dat het nog niet altijd even makkelijk is om het rookverbod te handhaven en dat er bijvoorbeeld overlast kan ontstaan van rokende scholieren en studenten buiten het terrein. Tegelijkertijd geven onderwijsinstellingen aan dat het roken steeds minder normaal is bij nieuwe leerlingen, waardoor het probleem afneemt.

Het is belangrijk dat kinderen en jongeren opgroeien in een rookvrij omgeving, immers zien roken doet roken. De rookvrije onderwijsterreinen zijn een belangrijke bijdrage aan de rookvrije generatie. Ik ben erg positief over de grote stappen die er sinds 2018 zijn gezet, met name het mbo dat van 14% naar 94% is gegaan valt op. Van de onderwijsinstellingen die aangeven nog niet geheel rookvrij te zijn geeft het grootste gedeelte aan

dit nog wel te gaan doen. Ik wil ook die laatste instellingen aanmoedigen om hun onderwijsterrein rookvrij te maken. Via het programma Helder op School kunnen onderwijsinstellingen daarbij ook geholpen worden.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. van Ooijen